

ADOLESCÈNCIA, MADURESA I SENECTUT. PRÀCTIQUES DE L'ASSIGNATURA

Coordinadora: Carme Triadó Tur

Josep Lluís Conde Sala

Gerard Martínez Criado

Concepción Menéndez Montañés

Mª Ángeles Ortega Reverte

Feliciano Villar Posada

Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació

CONTÉ UN DVD
D'ENTREVISTES

UNIVERSITAT DE BARCELONA

ADOLESCÈNCIA, MADURESA I SENECTUT. PRÀCTIQUES DE L'ASSIGNATURA

Coordinadora: Carme Triadó Tur

Josep Lluís Conde Sala
Gerard Martínez Criado
Concepción Menéndez Montañés
Mª Ángeles Ortega Reverte
Feliciano Villar Posada

Departament de Psicologia Evolutiva i de l'Educació

Publicacions i Edicions

UNIVERSITAT DE BARCELONA

INTRODUCCIÓ.....	5
TEMA 1. PLANIFICACIÓ.....	7
1.1 L'assignatura en el marc del Pla d'estudis.....	7
1.2 El programa.....	7
1.3 Planificació.....	8
TEMA 2. L'ENTREVISTA.....	13
2.1 L'entrevista com a instrument de recollida de dades.....	13
2.2 Factors que influencien el procés de l'entrevista.....	14
2.2.1 Actitud de l'entrevistador.....	14
2.2.2 L'entrevista com a procés bidireccional i asimètric.....	14
2.2.3 L'entrevista com a procés comunicatiu.....	15
2.2.4 Temps i lloc de l'entrevista.....	16
2.3 Fases de l'entrevista.....	16
2.4 Errors més freqüents.....	18
2.4.1 Respostes pobres.....	18
2.4.2 Seguiment rígid de les preguntes.....	19
2.4.3 Respostes ambigües o incompletes.....	20
2.5 Transcripció de l'entrevista.....	22
2.6 Continguts de les entrevistes a fer.....	23
2.6.1 Entrevista d'adolescència: desenvolupament de les preguntes.....	24
2.6.2 Entrevista d'edat adulta: desenvolupament de les preguntes.....	27
2.6.3 Entrevista de vellesa: desenvolupament de les preguntes.....	35
TEMA 3. L'ANÀLISI.....	41
3.1 Definició.....	41
3.2 Fases.....	42
3.2.1 Mostreig.....	42
3.2.2 Tria d'unitats d'anàlisi.....	43
3.2.3 Construcció de sistemes de categories.....	43
3.2.4 Fiabilitat dels sistemes de categories.....	45
3.2.5 Establiment de regles d'enumeració.....	46
3.2.6 Anàlisi.....	46
TEMA 4. L'EXPOSICIÓ.....	51
TEMA 5. L'INFORME.....	53
5.1 Aspecte general del treball.....	53
5.2. Estructura de l'informe.....	54
5.2.1 Resum.....	55
5.2.2 Introducció.....	55

5.2.3 Mètode.....	56
5.2.4 Resultats.....	57
5.2.5 Discussió.....	58
5.2.6 Valoració.....	59
5.2.7 Referències bibliogràfiques.....	59
5.2.8Annexos.....	60
 TEMA 6. L' AVALUACIÓ.....	61
6.1 Prerequisits d'avaluació.....	61
6.2 Avaluació pròpiament dita.....	63
 REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES.....	65

INTRODUCCIÓ

L'assignatura Adolescència, Maduresa i Senectut s'estructura en 4 crèdits teòrics i 2 de pràctics.

El text i el DVD de pràctiques que us presentem recull, organitza i posa a la vostra disposició tot allò que necessiteu per portar a terme les pràctiques de l'assignatura i permet:

- a) Facilitar l'accés a la informació. Amb aquest document tindreu des del començament una visió general de tot el curs: la planificació, les tasques que heu de fer, com les heu de fer i quins criteris se seguiran per avaluar-les.
- b) Tenir en tot moment a la vostra disposició el material i les orientacions generals necessàries per anar treballant de manera autònoma en les tasques encomanades.
- c) Permetre als professors/es estalviar temps en l'exposició de qüestions genèriques i dedicar aquest temps a la discussió d'aspectes més problemàtics, o fins i tot polèmics, de la temàtica de l'assignatura.
- d) Repercutir, en conjunt, en una millor relació entre estudiants i professors, ja que, partint d'unes bases clares per a tots i amb més temps disponible, el professor/a es podrà implicar més en l'orientació i el seguiment del treball individual i de cada subgrup d'estudiants.

TEMA 1. PLANIFICACIÓ

1.1 L'assignatura en el marc del Pla d'estudis

L'assignatura i la matèria: l'assignatura Adolescència, Maduresa i Senectut forma part de la matèria Psicologia del Desenvolupament, que comprèn tres assignatures troncales. La que ens ocupa, Adolescència, Maduresa i Senectut, es fa durant el tercer quadrimestre del primer cicle.

Coneixements previs: dues assignatures corresponents a la matèria Psicologia del Desenvolupament, Bases i Inicis del Desenvolupament, en el primer quadrimestre, que comprèn des del naixement fins als dos anys, i Segona i Tercera Infància, en el segon quadrimestre i que comprèn dels dos als dotze anys. Aquestes dues assignatures tracten el tema de manera integral en aquestes dues edats.

El contingut de l'assignatura: l'assignatura abraça les etapes corresponents a l'adolescència, la maduresa i la vellesa i fa èmfasi en les aportacions teòriques que els diferents autors defensen sobre cada una d'aquestes etapes. Igual que en la resta de les assignatures que comprèn la matèria, es pretén donar a l'alumne una visió multidimensional del desenvolupament, o sigui, dels aspectes més rellevants que caracteritzen cada etapa, així com també la seva evolució i la realitat canviant de l'ésser humà al llarg de la seva vida.

1.2 El programa

Objectius generals

Els objectius generals que es pretenen aconseguir amb aquestes pràctiques són els següents:

- a) Contactar amb persones de cada un dels grups d'edat estudiats.
- b) Aprendre a utilitzar les aportacions teòriques de l'assignatura Adolescència, Maduresa i Senectut en les interaccions amb persones d'aquests grups d'edat.
- c) Contrastar els aspectes teòrics treballats a classe amb les dades obtingudes en les entrevistes.

Contingut temàtic

Autopercepció de l'adolescència:

- Vivència i valoració dels canvis físics.
- Identitat i fites.
- Relacions personals: pares, amics, parella.
- Educació sexual.
- Oci i temps lliure.

Autopercepció de l'edat adulta:

- Concepte d'edat adulta.
- Canvis físics i fisiològics: repercussió en àrees diverses.
- Canvis cognitius: socials i no socials.
- Identitat i fites.
- Relacions personals amb parella, fills, pares i amics.
- Treball.
- Oci i temps lliure.

Autopercepció de la vellesa:

- Concepte de la vellesa: característiques, aspectes que la defineixen.
- Canvis físics: la seva vivència i la repercussió en altres àmbits.
- Canvis cognitius socials i no socials.
- Identitat i fites.
- Relacions personals: parella, fills, néts, amics.
- Jubilació.
- Oci i temps lliure.

1.3 Planificació

Després de contextualitzar les pràctiques dins del Pla d'estudis, per una banda, i en relació amb els crèdits teòrics, per l'altra, ara ens podem proposar d'aclarir la qüestió que, des del nostre punt de vista (i suposem que des del vostre també), és nuclear d'aquest document: en què consisteixen les pràctiques de l'assignatura Adolescència, Maduresa i Senectut? Una qüestió que, al mateix temps, ens remet a una altra de més àmplia: quines tasques ens proposarem perquè pugueu assolir els objectius que hem exposat suara?

Per evitar malentesos, primer exposarem la planificació de les pràctiques d'una manera esquemàtica, concretant tant les tasques que us corresponen a vosaltres com la nostra funció, per comentar després cada punt amb una mica més de deteniment.

És important tenir en compte que en aquesta exposició seguirem un ordre temporal, és a dir, la successió de tasques que us proposem correspon punt per punt a l'ordre que seguirem a l'hora de fer les pràctiques.

PLANIFICACIÓ DE LES PRÀCTIQUES

1. *Presentació i divisió de la classe en grups de treball.*
2. *Visualització del DVD*
- 2.3. *Informació sobre com fer les entrevistes a persones de cada una de les tres etapes (adolescència, maduresa i senectut).*
- 3.4. *Realització de les tres entrevistes.*
- 4.5. *Lliurament de les transcripcions.*
- 5.6. *Exposició dels grups que treballen sobre adolescència.*
- 6.7. *Exposició dels grups que treballen sobre maduresa.*
- 7.8. *Exposició dels grups que treballen sobre vellesa.*
- 8.9. *Tutorització de l'informe.*
- 9.10. *Lliurament de l'informe*

En la primera sessió es dividirà la classe en dos o tres grups de pràctiques. Cadascun d'aquests grups farà les hores de pràctiques en una aula diferent i amb un professor propi.

Un cop formats els grups de pràctiques, aquests es dividiran en subgrups de treball. Aquests subgrups de treball seran els que faran l'informe final de les pràctiques que, com veurem, inclou l'anàlisi i la discussió de les entrevistes. Aquests grups

de treball seran específicament només sobre una de les tres etapes del cicle vital. Sobre quina? Bé, en principi sereu vosaltres mateixos els que la triareu, encara que necessàriament hi ha d'haver un nombre similar de grups que treballin cada una de les etapes, amb la qual cosa si hi ha desequilibris entre aquestes podrem optar per redistribuir alguns dels grups col·locant-los en les etapes que s'hagin triat menys.

Així, al final de la primera sessió hem de tenir tots els vostres noms, i saber a quin grup de quatre persones esteu i quina etapa treballarà específicament el vostre grup.

Amb tot, la primera feina que haureu de fer no serà en grup, sinó individual. En concret, cadascú de vosaltres haurà d'entrevistar tres persones: una d'entre 14 i 16 o d'entre 17 i 18 anys, una altra d'entre 30 i 40 anys o d'entre 50 i 60 anys, i una tercera d'entre 65 i 70 o de més de 70.

La idea fonamental és que cadascú de vosaltres feu una entrevista de cada etapa i com que tindrem un nombre limitat de grups que treballen una etapa específica, puguem redistribuir les vostres entrevistes de manera que cada un dels grups de quatre persones rebi un nombre d'entrevistes de l'etapa que treballa més gran que les quatre entrevistes que han fet ells sobre aquella etapa.

Per exemple, imaginem-nos que sou 60 a classe, amb la qual cosa podríem fer 15 grups de quatre persones. Per tant, tindríem 5 grups que treballarien cada etapa. Per altra banda, també tindríem 60 entrevistes de cadascuna de les etapes (recordeu que cadascú de vosaltres ha de fer tres entrevistes). O sigui, que podríem repartir les 60 entrevistes de l'adolescència, per exemple, entre els cinc grups que la treballen, amb la qual cosa tocarien 12 entrevistes per grup. Doncs bé, són aquestes 12 entrevistes les que el grup haurà d'analitzar i sobre les quals haurà de basar l'informe final.

Tornant al tema de les entrevistes individuals, aquestes no les haureu de fer a qualsevol persona independentment de les seves característiques. Hem pensat que per aconseguir unes dades que tinguin més sentit de cara a l'anàlisi posterior que n'haureu de fer, cada grup de 4 persones que haureu fet es distribueixi les seves quatre entrevistes de cada etapa de la manera següent:

ADOLESCÈNCIA:

- 1 entrevista a una persona d'entre 14 i 16 anys de sexe femení.
- 1 entrevista a una persona d'entre 17 i 18 anys de sexe femení.
- 1 entrevista a una persona d'entre 14 i 16 anys de sexe masculí.
- 1 entrevista a una persona d'entre 17 i 18 anys de sexe masculí.

MADURESA:

- 1 entrevista a una persona d'entre 30 i 45 anys de sexe femení.
- 1 entrevista a una persona d'entre 50 i 60 anys de sexe femení.
- 1 entrevista a una persona d'entre 30 i 45 anys de sexe masculí.
- 1 entrevista a una persona d'entre 50 i 60 anys de sexe masculí.

VELLESA:

- 1 entrevista a una persona d'entre 65 i 70 anys de sexe femení.
- 1 entrevista a una persona de més de 70 anys de sexe femení.
- 1 entrevista a una persona d'entre 65 i 70 anys de sexe masculí.
- 1 entrevista a una persona de més de 70 anys de sexe masculí.

En resum, cada grup de quatre persones s'haurà de repartir les entrevistes corresponents a cada etapa perquè al final hagi fet les quatre de cada etapa.

Així, seguint l'exemple anterior, si a la classe hi hagués 60 persones (o sigui, 15 grups de 4 persones), al final, tindríem 60 entrevistes d'adolescents, 15 de les quals serien noies de 14 a 16 anys; 15, de nois de 14 a 16 anys... i de la mateixa manera per a les altres etapes.

Lògicament, us podeu preguntar per què adoptem una manera tan organitzada i a la vegada tan complicada de fer les entrevistes. La nostra intenció és clara: tenint les entrevistes agrupades en funció de les variables de sexe (masculí/ femení) i d'edat (major o menor dins de l'etapa) podrem arribar a aproximar-nos a les possibles influències que tenen aquestes variables en les respostes dels entrevistats, o almenys aquest serà el nostre objectiu. Ara potser enteneu per què es necessari que els grups de treball siguin exactament de 4 persones (l'encreuament de les dues variables dóna exactament aquest nombre). El salt que fem en la maduresa, entrevistant només persones de 30 a 40 anys i de 50 a 60, també s'explica en funció d'aquest objectiu: suposem que en una etapa tan àmplia podrem trobar més diferències en funció de l'edat si entrevistem persones d'edats primerenques i tardanes, encara que dins d'una mateixa etapa.

A partir de la sessió en la qual se us expliqui com fer una entrevista (la qual cosa us avancem que no és gens fàcil), us donarem un període de temps perquè cadascú de vosaltres passi les tres entrevistes. Un cop passat aquest temps, en les haureu de lliurar, nosaltres les organitzarem per etapa, edat i sexe, i les redistribuirem als grups de treball. Aquestes entrevistes que us repartirem (que no solament poden no coincidir amb les que heu fet vosaltres, sinó que de fet segur que no coincidiran) són les que us serviran com a font de dades per al treball en grup.

En la mesura del possible (segons el nombre de grups que es facin serà més o menys difícil) intentarem que cada grup rebi entrevistes només d'una combinació concreta de característiques (per exemple, si el grup es dedica a l'adolescència, que només rebi entrevistes de noies de 14 a 16 anys), la qual cosa, sens dubte, facilitarà les anàlisis posteriors, ja que, a priori, podríem esperar respostes més homogènies que si tinguéssiu entrevistes de persones amb característiques més diferents entre elles.

El treball en grup consistirà a analitzar les entrevistes (vegeu el capítol 3: anàlisi) i, amb els resultats, fer dos tipus de feines:

- Exposar aquests resultats, en conjunt amb la resta dels grups que treballin la mateixa etapa del cicle vital.
- Fer un informe final on exposareu tant els resultats que heu obtingut com la discussió i la contextualització teòrica.

En resum, aquestes pràctiques requeriran que realitzeu dos tipus de treball:

Treball individual:

- a) Realització de les tres entrevistes, una de cada etapa del cicle vital que s'estudia en l'assignatura.

Treball grupal:

- a) Exposició dels resultats a classe.
b) Realització d'un informe final de pràctiques.

Encara que la diferència entre ambdós tipus de treball (l'un individual i l'altre grupal) pot semblar òbvia, la nostra experiència ens diu que sovint es tendeix a confondre'ls. En concret, moltes vegades ens hem trobat que l'informe, en principi, un treball de grup, acaba convertint-se en 4 treballs individuals grapats junts. És important que això no us passi. És clar que no us estem desaconsellant la divisió de feines que sempre es dóna en un grup, això ja és positiu fins a un cert punt, però el que ens sembla fonamental és que els treballs menys mecànics i més de reflexió es discuteixin intensament i es consensuin amb la participació de tots els membres del grup. En aquesta discussió i contrast de parers és on creiem que rau la clau tant de la qualitat de l'informe final com del vostre propi aprenentatge i, per què no, també del vostre enriquiment personal.

Ara que ja sabeu la vostra feina, quina és la nostra? Bé, a part de la planificació de les pràctiques i del treball a classe explicant les qüestions més conflictives a priori, entenem que la nostra missió ha de ser fonamentalment d'assessorament i

tutorització. És a dir, estarem a la vostra disposició perquè ens consulteu els dubtes i els problemes que se us presentin durant les pràctiques, tant en les hores de classe com en les d'atenció que tenim assignades i que ja us farem saber.

La nostra feina només haurà tingut sentit si quan acabeu les pràctiques penseu que ha valgut la pena invertir-hi algunes hores.